

El llenguatge

La k

28/X/1978

Com se sap, el signe gràfic k, que representa el mateix valor que la c davant les vocals a, o, u, només s'usa, en català, en alguns mots estrangers o d'origen estranger. Els tractats d'ortografia, en ocupar-se'n, solen indicar, com a exemples, els de la setena exacta de mots començats en aquesta consonant que conté el Diccionari Fabra: kàiser, kantià, kantisme, kirsch, knut, kòdak i kyrieleison, així com les abreviatures del sistema mètric decimal, com km o kg. Sense moure'ns del mateix Diccionari hi podríem afegir folklore i els seus derivats, i encara algun terme poc corrent de la nomenclatura botànica. I d'altra banda, caldria advertir que kòdak, com a nom comú, ha caigut gairebé completament en desús: esdevingut un terme genèric a partir d'un nom propi, en virtut d'un procés que no és pas excepcional (recordem linotip, aspirina, etc), ha sofert, posteriorment, una regressió.

La influència de textos escrits en altres llengües fa que ben sovint algú escrigui amb k alguns mots que hom ha convingut d'escriure amb c o amb el dígraf qu: les formes íntegres dels noms que designen unitats de mesurament, com quilogram o quilòmetre, que, com hem dit, només s'escriuen amb k en les formes abreviades, així com quiosc, quimono, cian i càbala (no en el seu sentit figurat sinó propi, relacionat amb la mística jueva).

Però els mots d'altres llengües que escrivim amb k són avui, certament, més nombrosos que no pas els que hem dit. La Gran Enciclopèdia Catalana en recull més de setanta, la majoria, és cert, molt especialitzats, però alguns de tan usuals, ja, com kamikaze, karate, kermesse, kibbutz, kitsch (un concepte artístic: més o menys, el que en deïem una mona de pasqua), knot-out, koine (llengua popular) i kulak (pages rus benestant), així com els gentilicis kiowa, kirguis i kurd i alguns derivats d'antroponims com kevnestanisme, krausisme i krausista, als quals podríem afegir karkia. També caldria atorgar-ni, es clar, aquells en que la k no és inicial sinó medial. Diguem-ne només un de molt conegut, que trobem, no al lloc corresponent de l'ordenació alfabètica — cosa encara no hi ha arribat — sino al text d'altres articles, *king*.

Albert Jane